

Zajeda v Skuti

Delo idealne naveze

✍ Barbara Žižič, 📷 Klemen Mali

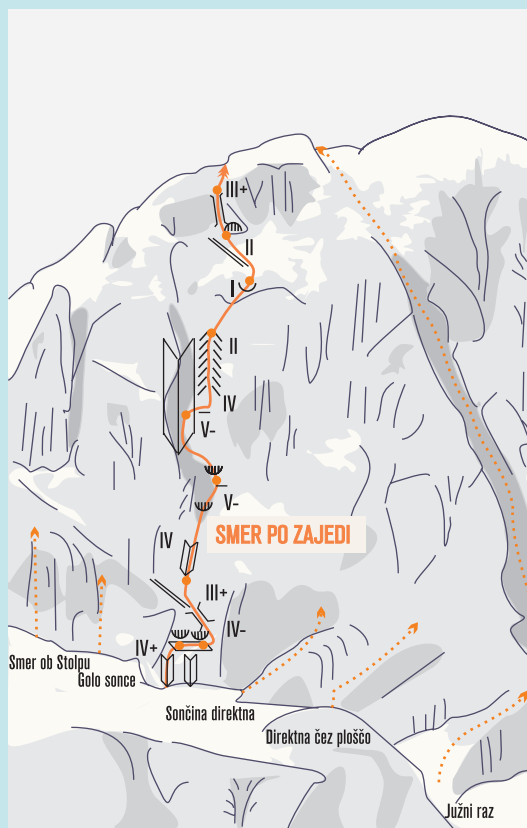
Odkrivanje in raziskovanje Grintovcev, kot so naši predniki imenovali Kamniško-Savinjske Alpe, sega v drugo polovico 18. stoletja. Kartografi, botaniki, mineralologi in drugi, ki jih je vodila poklicna vedoželjnost, so bili tedaj poleg domačinov edini obiskovalci nekoristnega sveta med Kamnikom, Jezerskim in Solčavo. Vodili so jih domačini, ki so dobro poznali visokogorski svet, koder so pasli ali lovili, vendar pa so tudi najbolj drznim med njimi gore zbujele strahospoštovanje. Vsi gorjanci so v tistih časih še globoko tičali v praznoverju in naravnem strahu pred neznanimi pojavi. Padajoče kamenje je menda metal sam hudič, medtem ko se je iz njegove kuhinje valil dim v obliki megle. Grmenje in strela pa sta pripadala božji jezi in da bi se pred njo zaščitili, so na divjad streljali kar z blagoslovljenimi in s križi označenimi krogli.

Bitka za krancelj Skute

Domačini so torej že iz davnine poznali vse prehode in dostope na vrhove. Šele z objavo prvih opisov poti sredi 19. stoletja se je pojavilo tudi turistično zanimanje za ta svet. Največ zaslug za odkrivanje nedoseženih vrhov Kamniško-Savinjskih Alp pripisujemo dr. Johannesu Frischaufu (1837-1924), graškemu profesorju matematike. Ob njegovem prihodu ni bilo v teh koncih še nobenih koč, nobenih označenih poti, od vrhov pa sta bila znana le Grintovec in Ojstrica. In če vemo, da so bili v preostalih delih Alp osvojeni že domala vsi vrhovi - z izjemo peščice najtežjih - je jasno, da je bil kamniško-savinjski svet prava meka za prvenstvene dosežke. Želja po prvenstvu pa je bila tako kot danes tudi v Frischaufovih časih precej dober motiv za tihe bitke osvajanja vrhov.

Kako strastne so bile te pustolovščine, priča tudi 130 let stara zgodba o bitki za krancelj Skuto¹. Ko je bil Frischauf na vrhu Grintovca, se je odločil, da pristopi na dotlej še nedotaknjeno Skuto. Andrej Suhadolnik, glava družine s Suhadolnikove planine, mu je svetoval pristop z jugozahodne strani, se pravi s Podov. Prav tako je tudi njegov vodnik Jernik, stari pastir z Jezerskega, menil, da je s Podov najlažje pristopiti. Vendar, ker se je Frischaufu zdela ta pot prezahtevna, je Jernik po dolgem prigovarjanju pristal, da kreneta na Skuto z Jezerskega. Po nornem ovinkarjenju in plezanju čez Ravensko in Belsko Kočno sta prišla do Savinjskega sedla, nato pa spet dol pod Štajersko Rinko in v Turski žleb. Po njem sta z muko pririla na vrh, po kratkem počitku pa, kljub temu, da ju je ovil gosti »dim iz hudičeve kuhinje«, odrinila naprej in naposled pristopila na vrh Štajerske Rinke (!). Ko je Frischauf sumničavo vprašal Jernika, kje sta, mu je ta odgovoril, da se tod okoli vse imenuje - Skuta! Verjel mu ni, a vseeno mu je poklapan sledil v dolino, saj Jernik zaradi čedalje gostejše megle ni hotel več naprej.

Istega leta je ponovno poskusil srečo, tokrat s Kranjske Rinke, vendar jih je slabo vreme tudi tokrat prisililo k vrnitvi. S te smeri, po grebenu med obema vrhovoma, je Skuto osvojil šele naslednji rod, generacija prvih plezalcev 30 let kasneje. Vendar se je že naslednje leto, po prvem Frischaufovem poskusu, ob koncu julija 1875 lotil osvajanja Skute še nekdo izmed junakov klasične dobe prvopristopnikov, in sicer Alfons v. Pavich. Ta se je že nekaj let poprej s Suhadolnikovim gospodarjem menil o možnih pristopih na Skuto, toda kasneje je Suhadolnikova žena možu preprečila to avanturo, zato se je na pot odpravil z najemnikom lova Antonom Kalanom. Iz stana na Spodnjih jamah sta navsezgodaj zjutraj krenila pod Dolgo steno na Vratca, nato čez Velike Pode proti Mlinarskemu sedlu, od tam čez melišča pod Dolgim hrbtom. S težavami sta se srečala na ključnem mestu, v

Skica smeri: Barbara Žičič

skalni stopnji pod škrbino med Dolgim hrbtom in Štruco. Tam se je stena zdela neprehodna, a je Kalan, kljub temu da je bil še slaboten po komaj preboleli bolezni, odločno preplezal okoli 4 m visoki prag. »Oprjemal se je žmulastih robov in stopal nanje ter se lahkotno kot kak telovadec povzpel na rob.«² Pavich mu je sledil in srečno sta pristopila na vrh, od koder se jima je odprl razgled na Julijce na zahodu in na Jezersko na severu. Da ne bi bilo nobenega dvoma o pristopu, je Pavich s črno barvo napisal SKUTA ter podpisal oba »turistovska prvopristopnika«. Frischauf je težko prenesel ta poraz, vendar je pristop ponovil kmalu za njima.

Na prizorišče stopijo plezalci

Plezanje je bilo nujen sestavni del odkrivanja alpskega sveta, kot samostojna disciplina pa se je razvilo nekoliko kasneje. Ko so bili osvojeni vsi vrhovi in označeni številni pristopi nanje, si je prihajajoča generacija iskala nove izzive,

¹ B. Režek: *Stene in grebeni*. Ljubljana, 1959.

² B. Režek: *Stene in grebeni*

³ M. Keršič - Belač: *Boris Režek in ing. Vinko Modec - ob petdesetletnici*

⁴ B. Režek: *Stene in grebeni*

⁵ B. Režek: *Stene in grebeni*

pohodniško-turistični pristopi so se ločili od alpinizma. V Kamniško-Savinjskih Alpah so se pojavili prvi plezalci šele pred dobrimi sto leti, vendar pa so posamezni domačini že poprej naredili plezalne ture, ki so tudi kasneje pomenile kar lep plezalski dosežek.

V tokratni Naši smeri predstavljamo Zajedo v južni steni Skute, ki sodi med bolj obiskane v Kamniško-Savinjskih Alpah, zato nekaj besed o samem ostenju. Za razliko od severne strani Skute, kjer je stena močno razčlenjena in ponekod zložna, je njena južna stran gladka in strma. Stena je visoka približno 300 m, gladke, skoraj navpične plati pa delijo zajede, ki se slepo zgubljajo v previsnih izboklinah. Skala je zaradi južne lege spomladi že kar zgodaj kopna. V ostenju je danes približno 16 smeri, najbolj »klasična« med njimi pa je Južni raz, ki poteka po najbolj izrazitem delu stene. Raz, ki pod vrhom prehaja v steno, v kateri je navpična, enakomerna poklina, sta prva preplezala Vinko Modec in Boris Režek. Kot osemnajstletnika sta se ta ljubljanska alpinista leta 1927 pojavila v stenah Grintovcev in nato v naslednjih 25 letih sistematično opravila vrsto najtežjih vzponov v stenah Male Kalške gore, Ojstrice, Škarij, Štajerske Rinke, Rzenika in Skute, kjer so njune tri smeri Južni raz, Zajeda in Smer pod Stolpom.

»Idealna naveza« so jima pravili njuni sodobniki. »Česar ni zmožal Režek s svojo močjo silaka ter dolžino razkoraka, to je zmožal v izpostavljeni steni Modec s svojo eleganco in hladnokrvnostjo.«³ Zanimivo je, da sta v tistih časih veljala za prava »ekstremista«, ki se za vzpone v hribih pripravljata v Turncu pod Šmarno goro. Na stara leta pa sta se rada pohvalila tudi s tem, da sta rešila vse večje probleme v Grintovcih. Zajedo sta Modec in Režek preplezala leta 1932, ko so se plezalci šele začeli spogledovati s šesto stopnjo, med izzive pa so vsekakor še vedno štele tudi štirice in petice: »V V. stopnji je vsakdo v navezi že toliko zajet, da ne utegne misliti na drugo, kakor na tisto kar je neposredno pred njim.«⁴ Smer poteka po osrednjem delu stene. Ob vznožju stene je skladasta ploščad, ki je v skrajnem desnem delu odsekana, tam pa se začne izrazita zajeda, ki jo na približno polovici prekinja previs. Smer poteka sprva čez odsekani prag ploščadi, kamor vodita vzporedni zaje-

dasti poklini, ki sta pod vrhom previsni. Težji del smeri se tako pojavi že na samem začetku. Zajeda se nato usmeri pod previsi in nakazuje edini prehod v steno smeri naravnost proti vrhu. Zajeda se na koncu stisne v kamin, nad njo pa se smer nekoliko položi. Možen je tudi »obvoz« kamina in sicer po ozki polički, desno na steber. Za stebrom se smer obrne v desno, čez gruščnato kotanjo in nato levo navzgor po gredi. Levo od nje je strm žleb, ki se izteče v lahke naravne prehode proti vrhu. »Če bi v skali ne bilo dovolj špranj za kline, bi se težkoče toliko povečale, da bi dosegle skrajno mejo, a le v kratkem odstavku ob rdečem previsu, ki je bil ob prvem pristopu ves napokan in je grozil, da se bo vsak čas pogreznil v dno. Zato je vsaj napetost bila na višku in plezanje čez previs je bila resna preizkušnja živcev.«⁵ Zajeda je precej bolj zahtevna od svojega desnega soseda – Južnega raza, vendar vseeno ponuja dobro skalo in prijetno plezanje.

Ocena: V-/IV, 350 m, 4 h. ◊

Dostop:

- iz Kamniške Bistrice čez Gamsov skret, neoznačena pot, 3 h
  - iz Kamniške Bistrice čez Žmavčarje in mimo bivaka pod Skuto, neoznačena pot, 4 h
  - iz Logarske doline čez Turski žleb, markirana pot, 4 h
- Sestop z vrha poteka po markiranih poteh.

Vodniška literatura:

- T. Mihelič, R. Zaman: Slovenske stene. Radovljica, 2003.
- T. Golnar, B. Pollak: Plezalni vodnik, Kamniške in Savinjske Alpe. Ljubljana, 1995.

